

اجرای برنامه ارگونومی کاربردی

مقدمه:

برنامه عملیاتی ارگونومی به منظور ارتقاء سلامت و بهبود کیفیت زندگی شاغلین در بخش های مختلف صنعت، معدن، کشاورزی و خدمات و با هدف مداخله و استقرار نظام مند روش های ارگونومی برای پیشگیری، کاهش و کنترل آسیب ها و اختلالات اسکلتی - عضلانی در محیط های کار تدیون شده است.

با توجه به شیوع نسبتاً بالای عوارض اسکلتی - عضلانی در شاغلین استان همانند سایر نقاط ایران این برنامه در راستای برنامه های ابلاغی مرکز سلامت محیط و کار و برای دستیابی به محیطی سالم با کنترل عوامل مخاطره زای ارگونومیک در محیط های کار استان به اجرا در می آید.

در این برنامه کارگران و شاغلین تحت پوشش در کارگاهها و کارخانجات سطح استان به عنوان گروه های هدف گیرنده خدمت و کارشناسان و کاردanan بهداشت حرفه ای و محیط و پزشکان شاغل در سیستم خدمات بهداشتی به عنوان گروه های ارائه دهنده خدمت می باشند. علاوه بر دو گروه مذکور، کارفرمایان و مدیران واحدهای تولیدی و صنعتی و خدماتی نیز جزء گروه های تأثیرگذار بر اجرای برنامه مذکور هستند، که بایستی در جهت افزایش و ارتقاء دانش ارگونومی این گروه و متقاعد کردن آنها برای اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و بکارگیری روش های اجرایی ارزیابی و کنترل عوامل مخاطره آمیز ارگونومی در محیط های کار مورد توجه خاص قرار گرفته و برنامه های آموزشی برای آنها اجرا شود.

تحلیل وضعیت موجود:

براساس آمار ارائه شده توسط (WHO,1995) تقریباً ۳۰٪ نیروی انسانی در کشورهای توسعه یافته و بین ۵۰ تا ۷۰٪ در کشورهای در حال توسعه ممکن است به نحوی در معرض کار سنگین فیزیکی یا وضعیت کاری نامناسب از نظر ارگونومی قرار بگیرند که با بلند کردن و حرکت دادن اجسام سنگین یا انجام کارهای یدی مکرر همراه باشد.

کارگرانی که به شدت در معرض کار سنگین فیزیکی قرار دارند شامل معدن کاران، کشاورزان، قطع کنندگان درخت برای تهیه الوار چوب، ماهی گیران، کارگران ساختمانی، کارگران انبار و پرسنل مراکز بهداشتی درمانی می باشند. همچنین انجام کارهای تکراری و کارهای سخت عضلانی استاتیک، در بسیاری از صنایع و حرف خدماتی و در بین کارگران صنایع کوچک خانگی (مانند قالببافی) متداول است که می تواند منجر به صدمات و اختلالات ماهیچه ای و اسکلتی شود.

در بسیاری از کشورهای توسعه یافته ، چنین اختلالاتی دلیل عمده معلولیت کوتاه مدت و دائمی شغلی است و پیامد آن ضرر و زیان اقتصادی تا میزان ۵٪ تولید ناخالص ملی می‌باشد. (Gross National Product (GNP

براساس طبقه‌بندی NIOSH اختلالات اسکلتی - عضلانی در میان عوارض ناشی از کار رتبه دوم را به خود اختصاص داده است.

بنابر گزارش سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۲، کم‌دردها ۳۷٪ از عوامل خطرزای شغلی را تشکیل می‌دهند که جایگاه اول را در بین بیماریها و مخاطرات ناشی از کار دارد.

وضعیت ارگونومی شاغلین کشور و استان :

براساس شاخصهای کشوری فعالیتهای بهداشت حرفه‌ای مرکز سلامت محیط و کار در سال ۱۳۸۶، ۳۶٪ شاغلین کل کشور در کارگاههای تحت پوشش دارای وضعیت نامناسب بدن در حین کار بوده و ۱۶٪ شاغلین نیز با ابزار نامناسب کار می‌کردند.

در استان خراسان جنوبی در سال ۱۳۸۷، ۴۳٪ شاغلین دارای وضعیت نامناسب بدن در حین کار و ۲۸٪ شاغلین دارای ابزار کار نامناسب در محیط کار بوده‌اند و به علت اینکه بیش از ۷۰٪ کارگاههای تحت پوشش بهداشت حرفه‌ای جزء کارگاههای خانگی و عمدتاً کارگاههای قالببافی می‌باشند، وضعیت ارگونومیکی محیط کار و شاغلین این کارگاهها بایستی از جنبه فاکتورهای ارگونومیکی مورد توجه بیشتر و اقدامات اصلاحی قرار گیرند. این شاخصها گویای این مسئله است که اگر اقدامات اصلاحی مؤثری برای کاهش مخاطرات ارگونومیکی محیطهای کار صورت نگیرد، در آینده‌ای نزدیک شاغلین بیشتری در این کارگاهها در معرض ابتلاء به اختلالات اسکلتی عضلانی و صدمات مرتبط با کار قرار خواهند گرفت

متأسفانه در کشور ما پژوهش‌های زیادی که از جنبه‌های مختلف به مسئله اختلالات و عوارض اسکلتی - عضلانی ناشی از کار بپردازد وجود نداشته لذا اینگونه اختلالات از نظر هزینه، میزان شیوع، بروز و مشاغل درگیر به قدر کافی شناخته شده نیست. اما آنچه که مسلم است این است که در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران که هنوز بسیاری از فعالیتهای مخصوصاً صنایع و حرف خانگی به صورت دستی و با استفاده از قوای جسمانی کارگر و به شکل سنتی انجام می‌شود، کرگران در معرض عوامل مخاطره آمیز بیومکانیکی و ارگونومیکی قرار داشته و طبیعی است که تحت چنین شرایطی اختلالات و عوارض اسکلتی - عضلانی از شیوع، بروز و شدت بیشتری برخوردار است. بنابراین مسئله پیشگیری و اجرای روشهای کنترلی ارگونومی بسیار حائز اهمیت است.

۱ - گروه‌های هدف برنامه : (ذینفعان)

- کارگران

- کارفرمایان

- پرسنل بهداشت حرفه‌ای شاغل در بخش‌های دولتی و خصوص

- پزشکان عمومی غربالگر طب کار

- خانواده‌های کارگران

- بیمه‌ها مانند بیمه تامین اجتماعی و خدمات درمانی